ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК



ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 124 — Субота, 15 мај 1954

МИКИ трага за Мула-ломом

ПОДМОРНИЦА НА ВИДИКУ

14









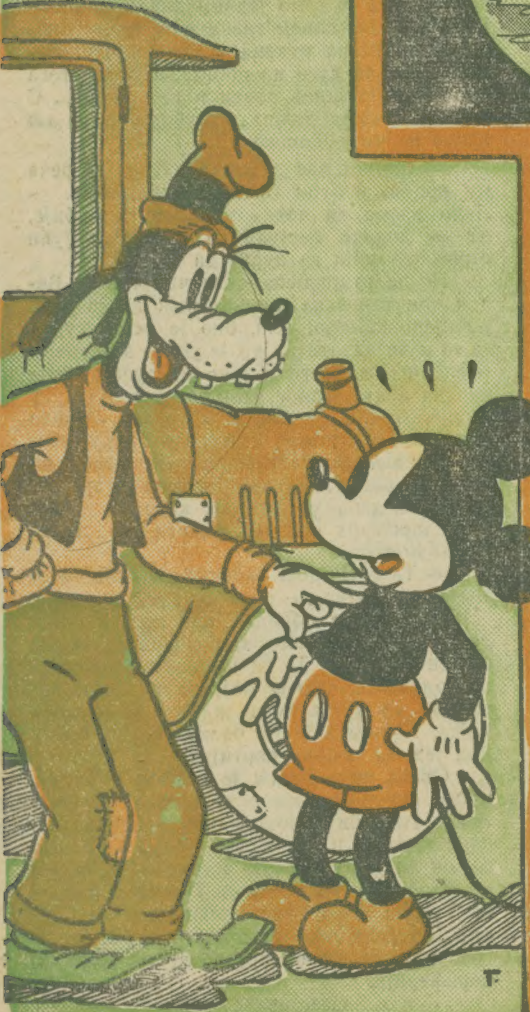






















ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р.Ф. КАСЛА

(2)

— Пружи руку онамо, — рекох му и показах место где су моји прсти наишли на невидљиву препреку. Он ме погледа изненађено, али ипак пружи руку. Израз на његовом лицу не бих могао да ти опишем. Као што сам и ја учинио, и он пружи неколико пута руку, да би је одмах затим тргнуо. Дуго је збуњено гледао у празно седиште. Најзад, по његовом укоченом погледу схватио сам да је и он видео оне неодређене облике.

Пијанац се најзад диже са седишта на које сам га поново силом поставио.

— Идем ја напред, — рече он промуклим гласом. — Не волим ти ја људе који се крију и из потаје гребу мирног човека. — Тетурајући се, он се упути у предњи део аутобуса.

Џим и ја остали смо на истом месту као да смо били приковани за под и гледали један у другог. Могао сам да избројим грашке зноја које су избијале по његовом челу. Моје грло било је потпуно суво. Најзад, Џим ми рече шапатом:

— Јеси ли и ти осетио нешто у ваздуху, Роџере?

Ја климнух главом и једва натерах себе да погледам у седиште.

— Не бојте се, — рече Џим. Његов глас био је миран, рекло би се чак и весео. — Надам се да ћете се ускоро привићи на то.

— Шта кажеш? — викнух запрепашћено и погледах Џима. Али, на његовом лицу огледало се исто такво запрепашћење. Помислих да сам изненада полудео. Џим је збуњено гледао час у мене, час у празно седиште.

— Не, нисте полудели, — зачу се глас поново. И тај глас био је мој! А ја, у то сам бар био сигуран, нисам уста ни отворио.

— Ја нисам рекао ниједну реч... — промуца Џим, толико збуњено да није могао ни да настави започету реченицу.

— Разуме се да нисте. Ја сам то рекао.

Опет Џимов глас. А његове усне нису се ни покренуле.

Готово у истом тренутку обојица погледасмо према седишту. Јер, глас је долазио отуда.

— Верујем да вам ово изгледа необично и несхватљиво, — настави Џимов глас, — али ја ћу вам то објаснити. Нажалост, кад год проговорим ја говорим оним гласом који сам последњи чуо.



— А ко сте ви? — запитах невидљивог саговорника.

— Човек с Марса, — одговори ми мој глас.

То је било речено тако мирно и једноставно као што бисмо ти или ја казали да смо из Чикага, Бостона или Париза. Неколико тренутака Џим и ја ћутали смо као скамењени, готови да поверујемо да нас обојицу напушта разум.

— А зашто не можемо да вас видимо? — промуцах најзад, јер више нисам могао да поднесем тишину која је била настала после те необичне изјаве.

— Стрпите се мало и саслушајте ме. Стигао сам на вашу планету тек пре неколико дана у једном ваздушном броду. Међутим, не долазим директно с Марса, већ са Ганимеда, који је наша колонија. О вашем свету не знам ништа, а хтео бих да сазнам како се живи на Земљи, какви су ваши обичаји и ваша техника. Укратко, желим да упознам Земљу. Због тога сам и дошао у овај град, јер је он, бар колико сам могао да видим из ваздушног брода, један од највећих. Али, како се због ваше теже, која је много јача од теже на Марсу, брзо замарам, а и због тога што људе са Земље, изгледа, збуњује сваки контакт са мном, ушао сам у ваш аутобус. Најзад, то је и најбољи начин да се разгледа један град.

Можеш ли да замислиш необичнију, луђу и невероватнију ситуацију од ове? Уверен сам да тако нешто не би могао да измислиш ни ти, иако си написао толике фантастичне приче и романе. У туристичком аутобусу, усред Њујорка, седи невидљиви Марсовац! У таквим тренуцима човеку обично падају на памет најглупље мисли. Тако је и моја прва мисао била да ће присуство Марсовца бити одлична реклама за туристичко-аутобуско предузеће код којег смо Џим и ја били запослени. Затим ми је дошло да се смејем из свег гласа. Одмах потом обузео ме је такав страх да готово нисам могао ни да дишем. Покушавао сам да уверим себе да сањам, да ми се привиђа, да сам жртва халуцинације. Али, Џим је био поред мене, обојица смо чули глас, који је био час мој час његов, обојица смо осетили под прстима невидљиву препреку. Никад нећеш моћи да схватиш како сам се осећао, шта сам преживљавао. Јер, да би човек то схватио требало би да чује те гласове, да осети под прстима ту неравну стакласту површину.

— А сад, ако немате ништа против, — проговори опет глас, — нека један од вас двојице стави у покрет ово возило. Други може да остане поред мене и да ми прави друштво.

Џим, чије је лице изгледало као скамењено, спусти се на најближе седиште и, гледајући негде поред мене, рече ми:

— Иди ти, Роџере. Мислим да уопште нисам у стању да седнем за волан.

Како сам шофирао и кроз које сам улице све прошао, не знам ни данас. У неколико махова једва сам избегао судар. Најзад, зауставио сам аутобус у једној споредној уличици.

Чим је аутобус стао, Џим дође и седе поред мене. Укочени израз у његовим очима био је ишчезао, а на његовом иначе увек уморном лицу титрао је осмех.

— Каква ноћ! — рече ми он тихо. — Имам утисак као да сам прочитао књигу која је истовремено и бајка и научно предавање. Ово почиње да ме занима. Хајд'мо до њега.

И нас двојица се упутисмо према задњем делу кола. Пре но што сам имао времена да проговорим, Марсовац рече Џимовим гласом.

— Ослободите се свог страха, Роџере Девисе. Ја не намеравам да вам учиним ма какво зло.

Био сам толико збуњен да нисам могао да му одговорим и само сам се пригушено закашљао. Марсовац продужи, но овог пута мојим гласом. Можеш ли то да замислиш? Изгледало ми је као да говори мој ехо, али ехо који има сопствену вољу и моћ расуђивања.

— Кад буде дошло време, — рече он.

На те његове, на први поглед неразумљиве, речи ја чисто поскочих. Јер, непосредно пре но што је проговорио, ја сам се спремао да га запитам како он зна да сам ја био уплашен његовим присуством и да сам се осећао нелагодно.

(Наставиће се)

ОПАЖАЊЕ БОЈА

Да ли животиње опажају боје исто као и људи? — тим питањем бавили су се многи научници, дајући на њ ако не толико одговора колико има врста животиња, а оно велики број разноврсних одговора.

Треба одмах рећи да боје не опажају сва жива бића. Код животиња нижих врста — које немају очи — цела површина тела осетљива је према светлости, што, међутим, не значи да оне разликују и боје. Само постојање посебног органа за вид — ока — који се јавља тек код мекушаца и љускара, а веома је усавршен код инсеката, омогућује опажање боја.

Изгледа да разликовање боја код свих животиња углавном потиче од запажања три боје. Отуда и нормалан човек разликује три основне боје: плаву, жуту и црвену. Остале боје — наранџаста, зелена, љубичаста, бела итд. — само су комбинација ове три основне Има људи обдарених нарочитом способношћу за разликовање боја и њихових нијанса. Познато је да пребирачи вуне у чувеним француским радионицама гоблена могу разликовати и до 14.000 нијанса боја. То је случај и код неких уметника-сликара.

Но, има и људи који разликују само две основне боје — жуту и плаву, а понекад и само једну од њих. То су далтонисти. У веома ретким случајевима срећу се и лица погођена ахроматопсијом — потпуним недостатком способности за разликовање боја. Она су, дакле, неосетљива према бојама, иако запажају промене у јачини светлости.

Већина инсеката слабо опажа боје. Као и далтонисти, они су осетљиви само према плавој и жутој боји. Црвену боју опште не примећују, то јест сматрају је особином светлости између беле и црне боје.

Међутим, изгледа да постоје инсекти — као што су пчеле и неке врсте мува — који имају већу моћ опажања боја него човек. Пчела, например, разликује четири основне боје између таласних трептаја од 310 до 500 миликрона, док човечје око опажа таласне трептаје између 430 и 820 миликрона. Занимљиво је да пчела виде и ултравиолетне зраке. Уосталом, и човечја зеница је осетљива према тим зрацима, само нешто мање од пчелине. Човек не види ултравиолетне зраке само због кристаластог очног сочива, које их упија и тако спречава да допру до зенице.

На који начин биолози могу да утврде да ли је ова или она животиња, например пчела, у стању да разликује једну боју од друге? За то постоји више начина. Постави се, например, на сто једна коцкаста плоча, састављена од шеснаест преграда које су обојене у разним бојама. На неке од њих ставе се тањирићи напуњени заслађеном водом. Пчеле се тако навикну да храну доводе у везу са извесном бојом. Кад се затим уклони тањирић, пчеле и даље настављају да налећу на обојену преграду где је раније стајао тањирић, што значи да разликују боје.

Пас и мачка су готово потпуно, а најчешће заиста потпуно слепи за боје. Но, они ипак разликују јачину светлости. Иначе, познато је да се они чулом мириса далеко више служе него чулом вида.



Многи научници испитивали су способност разликовања боја код појединих врста мајмуна и установили да су они у том погледу веома слични човеку. Неки сматрају да је ова сличност изванредно велика, јер комбинација свих боја сунчаног спектра изазива и код мајмуна и код човека утисак беле боје.

Бурни живот ЕЖЕНА ВИДОКА

Једног септембарског дана 1809 године, у канцеларију чувеног Анрија, шефа криминалне полиције у Паризу, који је био страх и трепет за разбојнике, дође један снажан, здепаст човек од својих тридесет пет година. Лице му је било избраздано ожиљцима, имао је сиве очи и риђу косу. Тај човек изнео је Анрију најчуднији предлог који је икад био поднет једном полицајцу.

— Ја се зовем Ежен-Франсоа Видок! — рече он...

Анри није могао да се уздржи а да не потскочи. Онај који је својом чудном личношћу послужио доцније Балзаку као модел за Вотрена, а Игоу за Жана Валжана био је у то време одбегли робијаш, човек кога је ондашња полиција највише тражила... Анри је имао да каже само једну реч и човек би био ухваћен и послан на доживотну робију.

— Шта хоћете од мене? — упита га најзад.

— Хоћу да уђем у полицију...

Мало је ко имао овако пустоловну младост као он, а да би то испричао дошао је код једног од најчувенијих полицајаца које је Француска тада имала. Ставио је главу у лавље чељусти. Син пекара из Араса, већ у четрнаестој години убио је у двобоју једног учитеља мачевања... Мали Франсоа Видок имао је добро срце, али рђаву нарав. Годину дана доцније хтео је да се укрца за Америку, али га родитељи силом дадоше у војну школу. Већ првих шест месеци имао је петнаест двобоја и неколико убијених противника. Наишли су ратови, Револуција... Нешто после Валмија, где се прославио, убио је четног наредника који му је био ставио неку примедбу. Да би избегао војни суд, побегне у Лил. Тамо се, због неке девојке, убрзо завади с једним официром.

— Чекам вас сутра ујутру на ливади, — рече му Видок.

Али, уместо официра, сутрадан је тамо затекао полицију... Млади капетан, који је знао за раније доживљаје свог супарника, више је волео да га се на овакав начин отараси него да му изиђе на двобој. У затвору у Лилу, где је имао да проведе три месеца, Видок се упознао с неким Боателом, који је био осуђен на шест година зато што је крао жито да би исхранио своју многобројну породицу. Једног дана дођоше код Видока два осуђеника:

— Ти си сам у својој ћелији и ту ће нам за рад бити боље но у нашој. Хоћемо да пишемо молбу за Боатела.

Видок, који је имао у себи дубоко усађено осећање за морал и правду, пристане да помогне другу који је неправедно осуђен на тако дуго тамновање. Недељу дана доцније оптужише га да је учествовао у изради лажних докумената. Наиме, она двојица нису хтела да пишу молбу, већ да направе за Боатела лажну отпусницу из затвора. Ако га суд огласи кривим, казна ће бити велика и зато Видок одлучи да побегне из затвора. Но, поново га ухвате. Он још једном побегне и оде у Остенде, где ступи у један циркус као пантомимичар. Један од кловнова, завидан на његов успех, прокаже га полицији и Видок се поново нађе у затвору. Но, и овога пута успе некако да побегне. Једне ноћи у некој крчми у Сент-Омеру чује овакав разговор између два жандарма који су седели за суседним столом:

— Кад ће да гиљотинирају оног чувара затвора из Лила који је помогао Видоку да побегне?

— Прекосутра.

Видок је знао да није имао саучесника. Била је, дакле, у питању велика судска заблуда. Он није могао то да поднесе...

— Ја сам Видок, — рече он запрепашћеним жандармима. — Брзо ме одведите да бисмо спасли живот једном невином човеку.

Али је зато један други невини — он лично — имао да плати за овај племенити гест који је инспирисао Виктора Игоа за његове „Јаднике". Осуђен је за прављење лажних исправа на осам година робије, које је имао да издржи у Бресту...

Још док је био у карантину, Видок је поломио шипке на прозорима и пробио зид, али кад је скакао са висине од десет



метара ишчаши ногу и тако га ухвате. Али, ни тада га храброст није напустила. У ковачницама арсенала, где су у оковима и под бичевима чувара робијаши радили двадесет часова у двадесет четири, и у спаваоници, где је спавало још шест стотина других робијаша, сви приковани једни за друге, он стално мисли како ће да побегне. Осам дана после свог доласка успео је, скривеним новцем, да набави једну турпију и морнарско одело и тако се још једном овај геније за бежање нађе на улицама Бреста. Али, није било лако изићи из њега. На градским вратима налазио се чича-Лашик, чија је дужност била да мотри на одбегле робијаше. Он је био чувен по томе што је могао да препозна човека ако га је само једном видео, а робијаша и по најмањем знаку који су му окови оставили на рукама и ногама. Но, Видок није био дуго на робији, а поред тога био је неустрашив човек и комедијаш... С једном старом лулом у зубима пође он право на чича-Лашика.

— Молим вас за мало ватре, — рече му подражавајући бретонски нагласак. — Лепо време да човек побегне са робије, а? — додаде смејући се и захваљујући стражару, који га пусти да мирно оде.

После отприлике један час чуо је Видок три топовска пуцња, знак да је неки робијаш побегао. Али, био је већ сигуран да га неће ухватити, јер је успео да набави одело часне сестре и тако прерушен закуцао на врата једног усамљеног мајура. Ту је провео ноћ, а кад је сутрадан отишао нико није посумњао у његово прерушавање. Прешао је у Холандију и ступио на брод „Барас". Али, кад је брод дошао на неколико дана у Остенде, како он није имао никаквих исправа, ухапси га лучка жандармерија.

— Ти си Видок, одбегли робијаш... Познајем те добро, — рече му шеф полиције.

Видок је све порицао, али кад је доведен у Дуе, у комесаријат полиције, он се сруши на прагу. Ту га је чекала једна жена у црнини, једина коју је волео и поштовао до краја свога живота — његова мајка. Полиција је на овако свиреп начин још једном добила партију...

Овога пута Видок је упућен у Тулон, много суровији затвор него што је био Брест. Али, он је још једном успео да набави турпију и морнарско одело — нашао би он то и на пустом острву — и обрео се, слободан, на улицама Тулона... Али је из Тулона било теже изићи него из Бреста. Лутајући тако улицама, опази неки погреб који се лагано кретао према градској периферији.

(Наставиће се)

Лабудова песма

У старој Грчкој лабуд је био посвећен богу Аполону. Још у та времена причало се да лабуд завршава свој живот певајући заносну љубавну песму. У старим германским причама свете девице валкире и водене виле приказиване су у облику лабуда. Исто тако, лабуд се због своје лепоте помиње и у песмама и причама других народа. Његово име употребљава се као назив и за друге животиње, као што је случај у нашим народним песмама у којима се најмилијем коњу даје име Лабуд, итд.

Лабуд је сродник гуске. Он живи искључиво на води. На копну је тром. Изврстан је пливач и летач. Познато је око десет врста лабудова. Они живе у свим пределима света, али највише у северним и умереним крајевима северне полулопте. Неке врсте имају глас сличан звуку трубе, друге јак и, издалека, веома пријатан глас. Легенда да лабуд запева само пред смрт, нетачна је. Она је везана за дивљег жутокљуног лабуда који живи на северу Европе, северне Азије до Беринговог Мореуза, у Северној Америци итд. Приликом сеобе он се појављује у Египту, затим на језерима Марока, Алжира и Туниса. У балканским земљама види се зими за време прелетања и на великим водама.

Природњак Шилинг каже да жутокљуни лабуд не одушевљава човека само својом дивном појавом, него и чистим и гласним тоновима које пушта у свакој прилици. „Он пева кад хоће неког да примами, да опомене, а кад је у јату, изгледа као да се такмичи или просто пева да се сам забави".



Кад завлада љута зима у крајевима где он пребива и лед прекрије све, па му и његова омиљена пребивалишта постану неприступачна, онда се он здружи са другим лабудовима, па тако заједно, пловећи по још слободним деловима воде, оплакују својим тужним гласом судбину што не могу да набављају храну из плитке воде. За време дугих зимских вечери и ноћи ови жалосни гласови чују се из великих даљина.

„Понекад ми се чинило, прича Шилинг, да бих ове гласове могао да упоредим са звуцима звона, а понекад са тоновима дувачких инструмената. Али од свих тих звукова лепши је глас лабуда, јер он долази од живог бића. Ово чудесно певање је стварна лабудова песма, и то, најчешће последња у животу ове лепе животиње. У том царству леда нема више хране за њу. Она малакше од глади, па не може да одлети у топлије крајеве. Због тога је људи налазе смрзнуту, изгладнелу, на ивици живота или већ мртву. Али, лабуд све док не умре пева чистим и жалосним гласом своју тужну песму. Истина, на умору не пева јасно. Али, и његово роптање је звучно, исто као кад пева у изобиљу".

Жутокљуни лабуд иначе је велика свађалица. Окретан је и вешто измакне ловцу. Може и да се припитоми. Питоми лабуд, кога има у неким пределима северне Азије, Европе, а и у нашим крајевима, бео је као снег. Дуг је око 180 сантиметара. Кљун му је црвен, са црним гребеном. Има лабудова са црном главом и вратом, а и потпуно црних. Ови последњи су пореклом из Аустралије. Ретки су, и због тога су драгоцени примерци у свим зоолошким вртовима. Лабуд често убија друге птице пливачице, и то без икаква разлога. Он је пакостан и пун зависти. Али, мужјак и женка јако се воле. Они живе у заједници до смрти. Овде ћемо навести пример те међусобне љубави који је запазио један ловац.

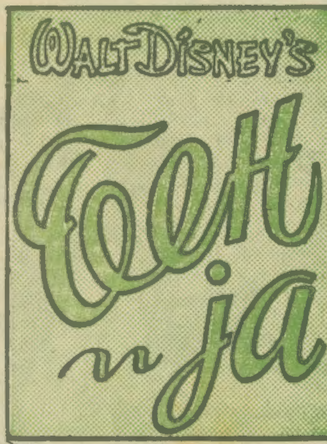
„Међу лабудовима постоји велики закон: љубав мужјака и женке до смрти. Ако погине женка, гине и мужјак".

Тако прича овај ловац и износи случај једног лабуда коме је угинула женка.

„Наочиглед многих људи, лабуд је певао своју последњу песму. Давао је утисак да му је све свеједно, да му је све пусто; кокоши и гуске јеле су његову храну. Није више ишао у кокошињац где је некад живео са својом лабудицом. Једнога дана на оближњу реку долетели су дивљи лабудови. Звали су га к себи, ал он није ишао. Свакога дана био је све слабији. Када су дивљи лабудови одлетели према другој реци, полетео је и он. Људи су потрчали да виде куда ће. Лабуд је гласно и жалосно кликтао, узлетао је из воде високо у ваздух и с велике висине сурвавао се опет у воду. То је често понављао, непрестано кликћући. Затим је наједном узлетео високо и почео полако да се спушта према реци. Сутрадан су га људи нашли мртвог код врата коњушнице. Пресвиснуо је од туге."

Као родитељи, лабудови су врло нежни. За време лежења мужјак је стално уз гнездо женке и чува је да је неко не нападне. Женка гради гнездо, али јој у томе помаже и мужјак, који доноси грање у кљуну. Млади лабудови врло су љупки и прекривени су густим паперјем. Кад се излегу, они проведу само један дан у гнезду, а затим пођу с мајком да се уче свему што је потребно. Кад добију перје и оспособе се за самосталан живот, они се одвајају заувек од родитеља. Ако им се догодине случајно врате, они ће их напасти као и друге лабудове, јер не желе да им ико наруши њихов „кућни мир".

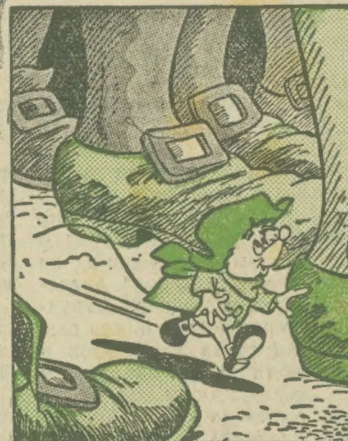
Треба напоменути да са изразом „лабудова песма" означава и последње дело неког истакнутог књижевника, уметника итд.



























КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ



Шта све значи реч кућа

Реч кућа има више значења. Тако се у старо доба, па и данас у многим селима, под речју кућа подразумевала она зграда у којој гори заједнички огањ, у којој се живи, рађа и мре. Затим, кућом се назива део дома у коме гори огањ. Тај део је обично пред собом; прво се улази у кућу, па из куће у собу. Због тога се на питање: где ти је кућа? у шали одговарало: „Код собе!"

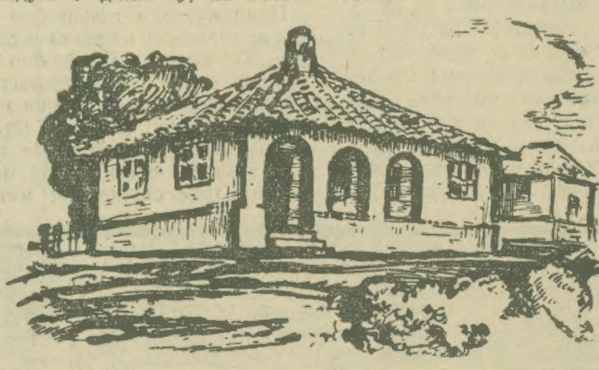
Под кућом се подразумева и породица и скуп чељади која живе заједно. Тако је у раније доба постојала задружна кућа, која има доста чланова, и кућа инокосна, у којој живе само човек и жена.

Овде ћемо говорити о кући као о згради за живљење с њеним неопходним деловима.

У старо доба кућа сељака који је мало боље стајао имала је једну или две собе, у којима су постојале пећи: у ранија времена од земље, а касније гвоздене. Та кућа имала је кујну, коју сељаци називају и кућом. У кујни је било огњиште где се готовило јело, а, осим тога, лети и зими највише се ту седело.

Собе су, разуме се, биле свуда намештене. У њима се налазио једноставан кревет од дасака на коме се спавало, и то обично дед, баба или мања деца, док су ожењени млади људи са својим женама спавали по вајатима. У соби се налазио један сто, по једна или две клупе или која столица. Уза зидове, високо од земље, под самим таваном, били су намештени дрвени рафови, а о зиду је висило и оружје и друге ствари.

У кујни, то јест у оном делу куће где је огњиште, налазио се отворен димњак (оџак), кроз који дим са огњишта одлази у ваздух. У димњаку, на висини такозваних греда венчаница, била је усађена у зидове мотка верижњача, о којој су висиле гвоздене вериге. Под самим таваном куће биле су поређане такозване мочице, на којима се сушило месо. У једном крају кујне налазила се полица за судове за воду, а ту је негде висила и сланица и котарица за кашике, такозвана кашикара. У углу су били смештени ступа, жрвњи итд. О врх огњишта била је прислоњена пецилица, која је служила за пециво на ражњу.



Овакву кућу обично су окруживале друге зграде: вајати и стаје, а имућнији су имали још и коначић или башкалук, тј. оделиту кућу за госте. Овај коначић обично је имао два спрата или је био издигнут од земље више него обична кућа.

Вајат је био само један, ако је било само једно ожењено чељаде у кући; или их је било више, ако је било више ожењених.

Подрум је зграда укопана у земљу и служила је за смештај буради с вином и за зимницу.

Качара или пивница је зграда од брвана за ракију и за каце са шљивом и комином.

Млекар је део куће у коме се разливало млеко, сирио сир и где се држао сав бели смок. Ова зграда била је оплетена пруђем, да би била већа промаја која је потребна за одржавање температуре млека и белог смока.

Ахарима су се називала одељења у којима су били коњи, а кошаром одељење за волове.

Поред ових постојала су и друга одељења: амбар за смештај ситног жита, кош или салаш за кукуруз у клиповима, чардак или доксат, тј. стаја са свих страна отворена, која се могла заклопити капцима, а од земље је била издигнута. Ту се обично спавало лети. Затим су у делове куће спадали: свињар, који се налазио подаље од куће, кокошињац и трап за кромпире, роткву, празилук и све друго што се оставља за зиму.

☆

Нарочите врсте телеграма

Поред оних телеграма који су нам свима познати, постоје и други, који се употребљавају у међународном саобраћају, и овде ћемо их поменути.

Ургент је хитан телеграм.

ТМ је врста телеграма са више адреса. Наиме, кад пошиљалац жели да телеграм са истом садржином пошаље већем броју лица у истом месту, онда ће ставити испред адресе слова ТМ и исписаће редом једну испод друге адресе свих прималаца, а одредиште ће ставити само једно, и то после последње адресе.

ПЦ означава телеграм са потврђењем пријема.

ЕЛТ је врста телеграма који се прима само за земље европског режима и ужива повластицу од 50% од обичне тарифе. Под европски режим спадају телеграми који гласе за земље Европе, азиски део Турске, Тангер, Мароко, Алжир, Тунис, Либију и острва у Атлантику. Под ваневропски режим спадају телеграми за све остале земље света.

ЛТ су телеграми који се примају само за земље ваневропског режима, са повластицом од 50% од тарифе.

ЕВАРИСТ ГАЛОА

— Еваристе Галоа, зашто не радиш задатак? — строго је запитао професор.

— Ја сам га већ израдио, — одговорио је тихо али озбиљно повучени, мршави шеснаестогодишњи дечак.

— Израдио? Немогућно? Па твоји другови су тек почели да га раде. Како си ти могао да га израдиш тако брзо? Какав си резултат добио? Да, тачан је. Али, како си дошао до њега? Сигурно си се послужио неком преваром. Како се усуђујеш да ме вараш?

— Не варам вас. Задатак сам израдио помоћу квадратне једначине. Тим методом се овај проблем веома лако и брзо решава, — одговорио је дечак дрхтавим гласом.

— Шта? — повикао је професор љутито. — Како се усуђујеш да ме тако дрско обмањујеш, ти мали неваљалче, и да још мислиш да ћу ти ја поверовати? Ја вам још нисам предавао о квадратним једначинама. То је за старије ђаке.

— Ипак вам говорим истину, господине, — покушао је дечак да се брани. — Видите, ја сам прегледао уџбенике за старије разреде и израдио све задатке које сам у њима нашао.

Професор је био ван себе од беса и бледуњавом ученику, који је тако упорно „покушавао да га обмане“, дао слабу оцену из математике.

Прошло је две године од тог догађаја. Иако је Еварист Галоа имао тек осамнаест година, његово озбиљно лице већ су браздале прве боре. У својој малој, скромно намештеној соби претрпаној табацима хартије исписаним бројевима и математичким знацима, Галоа је, ко зна по који пут, читао писмо које је тога јутра примио од чувеног математичара Кошија. Писмо је гласило:

„Драги господине, жао ми је што морам да вам јавим да је рукопис вашег дела из области математике, на које ме у вашем писму од пре неколико дана поново потсећате, изгубљен. Молим вас да ми опростите. Коши“.

Изгубљен! Изгубљене две године даноноћног рада на новој теорији о алгебарским једначинама.

Кратко време после тога дошло је још једно тешко разочарање. Еварист Галоа полагао је пријемни испит на чувеној Политехничкој школи.

— Како сте могли да дођете до тог резултата кад још нисте повукли ниједну црту на табли? — питао је строго професор.

— Израчунао сам напамет, — одвратио је Галоа.

— Напамет? Само би геније могао напамет да реши тај проблем. Ви покушавате да ме преварите. Али, ја већ знам те трикове. Поткупили сте неког од службеника да вам за добру награду добави припремљене испитне задатке. Ваша молба за пријем на Политехнику одбијена је. Можете ићи.

Зар никад нико неће ни покушати да схвати да је мршави, повучени младић све своје дане и ноћи посветио својој јединој страсти — математици?

Иако је био тешко погођен тиме што није примљен на Политехнику, Галоа није изгубио сваку наду. Покушао је још једном: поднео је свој рад о алгебарским једначинама на конкурс за „гран при“ Академије наука у Паризу. Стручњаци су прегледали његов рад, одабрали га за ужи избор и предали га на чување једном од секретара Академије. Кад се жири састао да још једном прегледа одабране радове и донесе одлуку о додељивању награде, рад Евариста Галоа није био међу осталима: секретар га је изгубио.



Два пута за две године немаром и непажњом других био је изгубљен плод напорног рада младог математичара.

У то време избија у Француској Јулска револуција. И тада први пут Галоа „изневерава“ математику. Он се придружује револуционарима, бори се на париским улицама, држи говоре...

Мада се ускоро опет „враћа“ математици, Галоа и даље живо учествује у политичком животу. После оштрог сукоба с једним политичким противником, уговорен је двобој између њих двојице.

Читаву ноћ уочи двобоја Галоа није ни тренуо. Седео је за столом, удубљен у своје математичке списе. Никад његов ум није био свежији и јаснији. Те ноћи Галоа је поставио темеље модерне алгебре увођењем теорије супституција, којом се омогућава решавање једначина вишег степена, почев од петог па надаље.

Било је праскозорје тридесетог маја 1832 године кад се Галоа дигао од стола и пошао на двобој. Пуцао је први, и то, намерно, устрану. Његов противник циљао је право у груди; његов метак није промашио. Тако је у двадесет првој години живота умро Еварист Галоа, један од најдаровитијих математичара којег је човечанство икад имало.

„Иза знака једнакости његове животне једначине смрт је ставила нулу“, — рекао је један његов биограф.

ГДЕ, ЗАШТО, КАКО...?

КАКО ЈЕ САГРАЂЕНА ПРВА КУЛА-СВЕТИЉА?

Прва кула-светиља била је једно од „седам чуда“ Старог века. Њу је саградио на острву Фаросу архитекта Состратус, и то после једне несреће која је изменила ток његовог живота. Девојка с којом је био верен путовала је са својим родитељима из Грчке за Египат. Једне ноћи њихов брод налетео је у тами на стеновиту обалу острва Фароса и сви путници су погинули. Тада се Состратус одлучио да на острву подигне кулу-светиљу која ће у тамним ноћима опомињати морнаре на опасност. Она је истовремено била и споменик његовој изгубљеној љубави.

Светионик на Фаросу био је висок сто двадесет метара. Близу петнаест векова светлост са ове куле служила је као путоказ и опомена морнарима који су пловили у близини Фароса. Светионик се срушио у четрнаестом веку за време једног јаког земљотреса.

✲

ОТКУД РЕЧ „ПУРПУР“?

По једној старој грчкој легенди, пурпурна боја добила је име по риби коју су Грци називали пурпура. Једног дана пошао је Херкул у риболов и повео са собом и свог пса, који је био готово сасвим бео. Херкул се сав био предао пецању, тако да није ни примећивао шта пас ради. Кад се у једном тренутку окренуо, видео је да је пас дограбио упецану рибу пурпуру и да је у сласт прождире. Његова бела њушка била је упрљана руменом рибљом крвљу. Херкула је толико одушевила светла боја ове крви да је својим дворанима касније причао да никад лепшу боју није видео. Јасноцрвена боја постала је ускоро најомиљенија и занатлије и сликари трудили су се да мешавином већ познатих боја добију ону која би била најсличнија боји крви рибе пурпуре. И кад су је најзад добили, назвали су је пурпурном.

✲

ЗАШТО МЕТАЛНИ НОВАЦ ИМА РЕЦКЕ ПО ОБОДУ?

Први метални новац био је кован углавном од злата и сребра. Тај новац, иако је био округао, није имао правилан облик. Због тога се и није могло приметити да ли је поједини новчић оштећен или не, па су многи отсецали од њега комадиће скупоценог метала. Разуме се да је стварна вредност тако оштећеног новца била мања од оне која је на њему означена. Да би се



спречиле те преваре, почео се ковати новац са изрецканим ивицама, јер се на њему свако оштећење може одмах приметити.

✲

КАКО ЈЕ КАНАДА ДОБИЛА СВОЈЕ ИМЕ?

Португалски морепловац Кортесал, који је, као и Колумбо, тражио пут за Индију, стигао је до обале Северне Америке и упловио својим лађама у реку која се данас зове Река св. Лоренца. Његови морнари, разочарани што су стигли у тако пуст крај, узвикнули су гласно неколико пута реч „канада“, што на португалском значи „овде ничега нема“.

Домороци су чули те узвике, а по тону којим су били изговорени наслутили су да дошљаци нису задовољни оним што су видели. Кад су доцније и други Европљани почели да долазе у њихове крајеве, они су их дочекивали узвицима „канада“, надајући се да ће и они отићи исто онако брзо као Португалци.

Ето, тако је Канада добила своје име.

Прва употреба ЦРЕПА и ЦИГЛЕ

Најстарији познати материјални документ у свету јесте један комад цигле који је откривен у долини реке Нила на дубини од 22 метра. Како Нил мање-више редовно и равномерно сваке године таложи муљ у слојевима, било је лако пребројати их. Кад је број слојева утврђен, под претпоставком — што је врло вероватно — да ово парче цигле није било раније закопано у земљу, могло се закључити да су Египћани употребљавали цигле пре 30.000 година. Према томе, цигла је била позната још у преисториско доба, чак пре почетка неолита.

Вавилонци су умели да праве и глеђосане цигле. Велики музеји оријенталских старина чувају ремекдела ове врсте, која су стварали асирски и ирански народи.

Међутим, изгледа да су цреп и цигла од давнина били познати у Кини, тако да се не би могло тачно рећи да ли су их први употребили Египћани или Кинези?. За Грке се мисли да су, много касније, поново пронашли цреп, јер су га они увели у употребу у просвећеним крајевима Средоземља, а Римљани затим проширили његову употребу.

Цигла и цреп су се и даље употребљавали у Средњем веку, а и доцније. Крајем XIX века пронађена је шупља цигла и цреп за узглобљавање, што је омогућило бољу и свестранију употребу овог грађевинског материјала.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Задружне задужбине

Још од старина у нашем народу постоје обичаји којима је циљ да се другоме економски помогне, као што је случај на прелима, моби и томе слично. У старо доба у неким нашим крајевима (око Боке Которске) постојала је и помоћ која је називана задружном задужбином. Циљ ове установе био је у томе да људи добровољно, у разним приликама, бесплатно раде и тако помогну ономе који нема радне снаге или је сиромашан. Овде ћемо набројати неколико облика овог помагања.

Једна од тих задружних задужбина било је помагање сиротама које у кући нису имале мушке главе и удовицама које су имале нејаку децу. Кад је постојао такав случај, мештани би се договорили да добровољно помогну тим лицима: да им њиве поору и засеју, окопају кукуруз и винограде, покосе сено итд. То се све радило заједнички. Из сваке куће одлазио је на тај посао по један радник, који је у исто време носио из своје куће све што му је било потребно за храну. Те добровољне радове мештани су радили у један, заједнички изабрани, дан у недељи.

Било је случајева да некоме кућа изгори или се сруши, а није имао у кући мушких глава које би му помогле да обави тај тежак посао, нити је био толико имућан да о свом трошку то изврши. Због тога би он замолио комшије и људе из свога племена да му помогну, па му се свако одазивао, јер је срамота била не питећи настрадалом у помоћ. У том случају домаћин је био дужан, ако је икако могао, да раднике позове на ручак, на чашу ракије или вина. Но, ако је био одвећ сиромашан онда нико није ни помишљао да му то тражи.

Ево још једног примера задружне задужбине. Дешавало се да дође до деобе браће која су имала мало имање: једну стару кућу врло тесну и нешто земље. Пошто сви нису могли у истој кући да станују, онда су неки остајали без крова над главом, или су се привремено склањали у неку туђу појату. Тада би такав невољник молио своје мештане да му помогну. Ако је могао, он би узајмио новац на рачун земље коју је имао да би мајсторе платио, а сељаци би се договорили да се у одређени дан окупе на градилишту. Сваки је уза се имао брашеницу. На скупу се договоре шта је ко дужан за грађевину да принесе: даске, греде, малтер, камен итд.



Занимљив случај задружне задужбине претставља и помагање сиротој девојци кад хоће да се уда. Наиме, било је случајева да девојка нема ни оца, ни мајке, ни браће, а нашла је момка за кога ће се удати. Тада би се сељани договорили да је помогну чиме ко може. Свака се кућа одазивала колико је могла: неко је давао хаљине, обућу или везену мараму, неко новац, пиће, жито, два-три брава и томе слично. Поред ових било је и других сличних случајева, у којима се јасно огледала жеља нашег човека да помогне ономе који се нађе у невољи.

Пушке кремењаче

Пушке кремењаче настале су у другој половини 17 века. Справа помоћу које се ова пушка испаљивала звала се табан. На



табану је био кокот са кременом. Према кремену, у један издубљени чанак, стављао се барут за припаљивање. Чанак је био покривен челичним делом, о који је ударао кремен. Варница је палила барут у припалишту, а пламен је преко фаље одлазио у цев. Пушка се пунила спреда. Прво је стављан барут, па онда оловно зрно. Тачност погађања била је веома мала, а домет је био једва сто метара.

Боља је била једна друга врста пушке кремењаче, такозвана дуповка, која је израђивана у Дуповцима, крај Сарајева. Зрно ове пушке било је тешко педесет грама, а домет јој је био 1.500 до 1.800 корака. Пошто је била веома тешка, употребљавана је највише приликом одбране градова.

ЗЕМЉА ШЕЋЕРЛЕМА
СИЛИ СИМФОНИЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА





ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Први пут за столом



Прошло је сто и двадесет година откако је први пут забележено да је жена у нашим крајевима почела да седа заједно с мужем и осталим укућанима за сто и да заједно с њима руча. Обичај да жене дворе мужеве и остале укућане за време ручка, а да оне тек касније седну, задржао се дуго времена у неким нашим крајевима. Овде ћемо изнети један случај који описује Ото Фердинанд Дубислав Пирх, који је у прошлом веку посетио Србију и био на ручку код кнеза Милоша.

„Око једанаест сати зазвони звонце за ручак, пише Пирх. Све се скупило на чардаку. Слуге доносе воду за прање руку, затим уђосмо у једну обичну трпезарију где је било постављено по франачком начину.

Књаз стаде у горњи крај стола; сви скидоше капе. Затим књегиња даде књазу једну чашу ракије. Књаз изговори неколико речи у којима изрази жељу за добро присутних и народа. Затим смо сели сви. Књаз је сео на једну високу столицу, која је изгледала као престо, у горњем крају стола. С обе стране били су његови синови; до старијега седео сам ја, затим Давидовић и тако даље. Књегиња и њена ћерка Јелисавета стајале су с обе стране књаза. Био сам јако изненађен што оне нису селе за сто, и то ме је јако збунило кад сам сам седао на одређено место. За време ручка оне су служиле књаза и његове синове, јер је тако захтевао стари обичај. Књегиња откако је удата још није са својим мужем јела за једним столом".

Тако Пирх описује ручак код кнеза Милоша, а пет година доцније, 1834 године, пише слично и један други странац који је посетио Србију, Боа ле Конт. „Никада жена не сме сести за сто са мужем", вели он, а на другом месту каже: „Само од пре неколико месеци књаз је наредио да и књегиња седне за сто са њим".

Без обзира на то што је и дотле понегде било случајева да и жена седне с мужем за сто, ипак се ово може означити као почетак овог скромног права жене да може ручати заједно са својим укућанима.

Мучно и лако у пословицама

Многе наше народне умотворине имају, поред прозног и піеснички облик. Овде ћемо навести неколико примера тих песничких изрека у којима се на духовит начин говори о томе шта је тешко а шта лако у животу.

Тешко гладну у конаку празну,
а јунаку у братству чејаку.

Ласно ли је рањену іекнути,
а у колу младу поиграти.



Тешко ногам' под махнитом главом,
самур капи на ћелавој глави.

Тешко сабљи у страшивој руци.

Ласно ти је аги беговати,
младим момцим' игру заметнути.

Тешко чизмам' на ноге гутаве,
а доламн на плећи грбаве.

Ласно ли је туђи ручак жвакат,
на седлана коња узјахати.

Ласно ли је мудра свјетовати,
а лакше је луда преварити.

Тешко овци с вуком ратујући,
а паметну луда слушајући.

Ласно ли је рану позлиједити,
самохрану мајку уцв'јелити,
ђутурума с мјеста помакнути!

Ласно ли је трошит' богатоме,
а јачему с нејаким ратоват'.

Тешко оном кога воде жива,
а још горе кога носе мртва.

Ласно ли је силну запредати
мртвом вуку бројати зубове.

Тешко злату на каљавом врату.

Тешко стидну међу безочнике,
а тобоцу у расипне руке.

Ласно ли је живјети Турчину
уз кадију и сироту рају.

НЕКАД „ПРОКЛЕТА СМОЛА"...

Пливачи на дуге стазе употребљавају га да би њиме намазали тело и тако се заштитили од хладне воде, глумци кад желе да им очи изгледају сузне, мотоциклисти и аутомобилисти превлаче њиме заштитна стакла да се на њих не би ухватио лед, слепи мажу њиме врхове прстију да им постану осетљивији за испупчене знаке Брајове азбуке, фабриканти жилета премазују њиме своје производе да би их заштитили од рђе, апотекари као саставни део разних масти и балсама. Употребљавамо га готово сви ми час за ово, час за оно. Употребљава се, кажу, на хиљаду разних начина, а има само једно име — вазелин.

Та пихтијаста маст без боје, мириса и укуса пронађена је пре деведесет и пет година; готово сасвим случајно. Једног летњег дана 1859, Роберт Чесбороу, двадесетдвогодишњи хемичар из Бруклина чуо је како продавци новина вичу да су у Пенсилванији пронађени богати извори нафте. Чесбороу се издржавао од тога што је прерађивањем једне врсте угља справљао кересенско уље за осветљење. Проналазак природног петролеја доводио је у питање његов опстанак. Због тога се одлучио да своје искуство у вештини рафинисања испроба и у области нафте. Читава његова уштеђевина износила је таман толико да купи возну карту до Тајтесвила, градића који је преконоћ постао центар нове индустрије.

Млади хемичар лутао је петролејским пољима, застајкујући поред сваког торња за бушење. Разговарао је са инжењерима покушавајући да добије запослење, али — без успеха. Сасвим случајно наишао је на једног радника који је, чистећи цев пумпе за петролеј, љутито гунђао: „Проклета смола! Она нам је највећа сметња у раду." Кад га је Чесбороу запитао о каквој то смоли говори, радник му је објаснио да је то нека густа лепљива маса која се нагомилава у пумпама, тако да је сваки час морају скидати. „Али, — наставио је он — мада је радници проклињу, она им је често добродошла. Јер, кад год се посеку, привијају је на рану и зачас је све као руком однесено".

Чесбороу се истог дана вратио у Бруклин. Понео је и неколико кутија пуних „проклете смоле". Знао је да су од памтивека људи употребљавали разна уља и масти као лек против рана. Лако је било могућно да је и ова масна петролејска смола садржавала у себи нека нарочита лековита својства. У својој малој лабораторији, која му је истовремено служила и као кухиња и соба за спавање, Чесбороу је неколико месеци пречишћавао „проклету смолу", све док од ње није добио чисту, пихтијасту масу — вазелин.

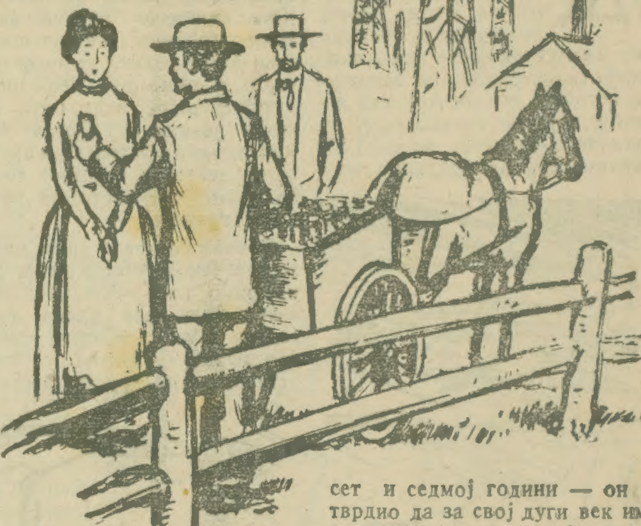
Али, требало је испитати и њена лековита својства. Чесбороу је вршио испитивања на самом себи: пекао је руке пламеном и разним киселинама, гребао себи кожу и правио посекотине, а затим на ране стављао вазелин. Опечена места престајала су да боле, а ране су зацељивале лакше и брже. Свим својим суседима, разним занатлијама и радницима хемичар је разделио извесну количину вазелина молећи их да га употребе ако се при раду случајно озледе. Сви који су га употребили изјавили су да им је веома много помогао. Тада је Чесбороу послао свој нови лек за ране лекарима, апотекарима и разним медицинским установама. Многи му нису одговорили, други су га учтиво одбили, а понеки од њих тражили су да им пошаље још, али као — бесплатну лекарску мустру.

Чесбороу није био обесхрабрен. Од хемичара је постао путујући трговац. Набавио је коња и двоколице, натоварио на њих бочице с вазелином и кренуо по селима и варошицама. Сваком кога би срео на путу давао је по бочицу, многој домаћици нудио је и остављао своју лековиту маст. Кад би идући пут прошао кроз исти крај, није више морао да нуди: људи су га сачекивали и сами тражили нове бочице.

Но, његова лековита маст добила је пуно признање тек 1912 године, кад се у Њујорку догодио велики пожар у згради једног осигуравајућег друштва. Лекар који је неговао повређене употребио је вазелин и био је необично задовољан његовим дејством. Отада се вазелин налази на листи приручних лекова у војсци и станицама Црвеног крста и препоручује се против мањих опекотина. Јер, вазелин штити опечени део од инфекција из ваздуха и спречава губитак течности из организма.

Чесбороу је веровао да је пронашао маст за ране и није ни слутио какву ће широку примену вазелин имати. Поларни истраживач Пири употребљавао га је, например, за подмазивање салинаца на својим саоницама, јер се вазелин не мрзне чак ни на поларној хладноћи.

Једном — Чесбороу је тада



већ имао читаво предузеће за израду и продају вазелина — неки млад намештеник стао је грохотом да се смеје кад је у једном извештају прочитао да у неким крајевима Индије једу хлеб намазан вазелином.

— Не смеј се, младићу, — рекао му је Чесбороу — и ја једем вазелин. Досад сам појео неколико десетина килограма вазелина.

То је било тачно. Чесбороу је сваког јутра узимао кашичицу вазелина, јер је веровао та је то лек и превентивно средство против многих болести. Чак и на својој самртној постељи — умро је у деведесет и седмој години — он је тврдио да за свој дуги век има да захвали томе што је свакодневно узимао вазелин.

Име „вазелин" постало је комбинацијом немачке речи „васер" — вода, и грчке „велаион" — маслиново уље. Као што је већ речено, чист прави вазелин је безбојан, без мириса и укуса, а добија се дестилацијом нафте. Вештачки вазелин справља се од вазелинског уља и парафина или церезина. И један и други имају веома широку примену, тако да је тешко набројати за шта се све употребљавају. Неки рибари чак тврде да су лоптице чистог вазелина изванредан мамац за пастрмке.

МАРК ТВЕН И ПАС

Пре но што је постао познат књижевник, чувени амерички писац прошлог века Марк Твен потуцао се од немила до недрага. Више пута је почињао живот изнова: био је копач злата, крманош на броду и новинар и скоро увек више гладан него сит. Из тога доба кад је оскудно живео Марк Твен је оставио опис једног занимљивог случаја који је он сам доживео.

Док смо били почетници у новинарству, — прича Твен, — Вилијам Свинтон и ја налазили смо се у тешким новчаним приликама. Једнога дана морали смо да на сваки начин пре но што се смркне дођемо до три долара.

Отишао сам и сео у предворје једног хотела, разбијајући главу како да дођем до новца. Одједном спазих како ми се приближава диван пас, који спусти главу на моја колена. Један генерал, пролазећи туда, стаде да би помиловао пса:

— Диван пас! Да ли бисте хтели да га продате?

— Врло радо, али за три долара, — рекох.

Генерал се зачуди.

— Само три долара тражите за тако лепог пса?



— Да. Кад сам рекао три долара, значи три долара!

Генерал ми даде три долара и оде са псом.

Неколико минута касније искрсну неки незнанац са изразом очајања на лицу. Учинило ми се да узнемирено тражи нешто унаоколо.

— Да нисте, случајно, изгубили пса? — упитах.

Његово лице сину.

— Да. Јесте ли га видели?

— Верујем да бих могао да вам га пронађем. Но, надам се да нећете сматрати мој захтев претераним ако вам, на име труда, затражим три долара!

— Забога! Три долара нису ништа! Радо ћу вам дати и десет!

— Три долара и ни паре више, — изјавих ја.

Генерал је становао у хотелу. Ја се попех у његову собу и објасних му како сам, на своју велику жалост, присиљен да пса вратим натраг. Вратих му три долара и одведох пса сопственику.

Из хотела изиђох мирне савести. Зар нисам часно поступио? Она три долара која ми је донела продаја пса никад не бих потрошио, јер на тај новац нисам имао право. Али, три долара која сам примио зато што сам власнику вратио његовог пса ипак сам био заслужио. Да мене није било пас би се изгубио и човек га вероватно никад не би нашао.

НАЈВЕЋИ МИЗАНТРОП

Мизантроп је грчка реч и значи човекомрзац. Та реч настала је на веома занимљив начин.

За време Сократа (470—399 пре наше ере) у Атини је живео неки Тимон, који се једнога дана разочарао у пријатеље, па је почео да мрзи све људе. Ту мржњу свакодневно је развијао у себи. Остао је познат под називом Тимон Атињанин — Мизантроп. Он се сматра за највећег човекомрсца уопште. Колико је мрзео своје суграђане види се и из тога што се дружио само са Алкибијадом, јер је веровао да ће он једини успети да упропасти отаџбину.

Велик број писаца узео је Тимона Атињанина као тип за своја дела. Антифон га је ставио у једну комедију, Лукијан у дијалог, а Либаније у декламацију. Шекспир је написао комад под називом „Тимон Атињанин". Међутим, најзначајније дело о човекомрсцу је Молијерова комедија у стиху „Мизантроп", која је први пут приказана 4 јуна 1666 године у Паризу.







У ПОЛАРНОЈ ОБЛАСТИ

До пре неколико година Северни Пол претстављао је пусту, ненасељену област Земљине лопте. Изузев малог броја Ескима, на њему су живеле искључиво животиње. Данас, на западној и источној страни Арктика постоје људска насеља, која се углавном протежу до на 1.500 километара од средишта кроз



које пролази замишљена Земљина осовина. Цени се да само америчких држављана има на Арктику око 8.000, од којих 4.000 станују ту преко целе године.

Преко Северног Пола извршено је до данас више од хиљаду летова авионом, а видело га је неколико стотина људи. Ако у догледној будућности не дође до рата, најсевернија област Земље све више ће се насељавати. Зато што се овде укрштају најкраћи ваздушни путеви између континената, на Полу ће се све више развијати велика светска раскрсница путничког саобраћаја. Кроз неколико година, кажу неки, поларно ваздухопловство ће се толико умногостручити да прелетање Пола ни за путнике више неће бити нарочит доживљај. Други иду још даље и претпостављају да ће за десет до петнаест година и на Полу постојати хотели за туристе.

Обично се мисли да на вечито залеђеном Арктику снег непрестано пада. Али, то није тачно. Снег пада преко целе године само у области високих планина. Иначе, у току лета он се на другим местима ретко појављује, а наместо њега падају кише.

На западној страни Гренланда, близу поларног круга, постоје многобројне зелене ливаде. Дрвећа, истина, нема нигде, али се у јулу и августу појављује права раскош од цвећа и жбуња. Само, много је пријатније да човек посматра поиздаље ово цвеће и зеленило. Није препоручљиво ходати по тим травним ливадама, јер се човек зачас може наћи у веома хладној и прилично дубокој води.

Северно Ледено Море прекривено је дебелим леденим плочама, а дубоко је до 4.500 метара. У току лета, кад се у пукотинама вода отопи, бродовима је омогућен приступ између ледених брегова и санти. О Арктику постоје многе заблуде. По једној од њих, у области поларног круга све је мирно и тихо. Међутим, овде се налазе милиони комада леда, од најмањих, као песница, до оних чија површина износи и до хиљаду квадратних метара. Све то комађе налази се у непрекидном кретању, а прасак, приликом судара великих блокова необично је јак. Он се распростире по више километара уоколо и човек има утисак да ће му од њега пући бубна опна.

Вода за пиће добија се топљењем леда, који садржи соли само ако је још „млад". Лед стар шест месеци већ се може користити у ову сврху, мада садржи извесну количину соли. Међутим, вода добијена од леда који је стар годину дана сасвим је питка и не садржи ни најмање соли.

Године 1951, Сједињене Америчке Државе основале су варошицу Тулу на територији коју им је уступила Данска. У овој вароши живот прилично бучно тече, јер се она једнако изграђује. Авиони непрекидно слећу и узлећу. То је на првом месту стратегиски град. У њему, као и на поларном кругу, клима није сувише оштра. Средња зимска температура истина, износи минус 30 степени Целзијусових, али су зато летњи дани прилично умерени, тако да се многи сунчају до појаса. Оно на шта се човек најтеже навикава јесте четворомесечни дан и исто толико дуга ноћ. Зимске ноћи су без месечине, али ипак нису потпуно мрачне. Отсјај снежних површина даје довољно светлости да се може видети до на сто метара далеко.

На северној обали Гренланда, 860 километара од Пола, постоји још једно, додуше знатно мање, насеље које припада данским научницима. Захваљујући аероцентрали, у њиховој удобној кући има и електричног осветљења.

Постоји пет метеоролошких станица које се налазе још ближе Полу. Њих су заједнички подигле Канада и САД. Док су неке подигнуте на канадским острвима, друге су на врху Гренланда. У највећој од њих живи двадесет, а у осталима по осам људи. Најсевернија има необично име, „Чувај се" и удаљена је од Пола свега око 700 километара.

На целом Арктику ваздух је необично чист, тако да се високи снежни врхови западног Гренланда могу видети још са удаљености од 150 километара. Уопште, ледених брда и врхова има доста, и кад наиђе какав велики брод он према њима изгледа као играчка. Ледена капа Гренланда претставља једно од светских чуда. Изузев обалског појаса, њоме је прекривено цело острво. Њена површина износи 1,100.000 квадратних километара, а дебљина јој је 2.400 метара! Кад би се овај циновски прекривач истопио, повисио би се ниво свих океана и мора на Земљиној кугли за пуних седам метара и готово сва пристаништа била би потопљена. Ова претпоставка, међутим, није остварљива. Ледени покривач Арктика стално обнављају нове наслаге снега и хладноћа непрестано траје.

Пробни летови који су до данас извршени показали су да је пут преко Северног Пола не само краћи, већ и сигурнији од прекоокеанског ваздушног пута. Кад се узме у обзир чистоћа атмосфере, Пол и Екватор претстављају најсигурнија места прелаза за авионе. Авион који врши међуконтиненталну саобраћајну службу има више изгледа на спасење ако се принудно спусти на ледену санту него на таласе често узбурканог мора. Кад се то узме у обзир, као и богатство у животињама вода крајњег севера, није чудо што поједине земље све више насељавају арктички круг, који је до пре кратког времена претстављао пусту област.

ВЕРОВАЛИ или не...

ПРЕД ЦИЉЕМ...

Једрењак „Дорис Хамлин", који је пловио из Балтимора за Хаити, налазио се свега двадесет километара далеко од Хаитија кад га је бура захватила и поново отиснула на пучину. Захваћен ветром, једрењак се удаљио од Хаитија 4.900 километара.

НЕОБИЧНА ПРИВИЛЕГИЈА

Познато је да људи у Средњем веку нису били велики чистунци, да су се веома ретко умивали, а још ређе пресвлачили. Чак и најимућнији међу њима имали су само по један пар рубља. У неким земљама на западу Европе било је чак забрањено имати више од једног пара.



Тако је, например, Марија Анжујска (1404—1464), жена француског владара Шарла VII, шеснаест година била једина жена у Француској којој је било дозвољено да има више од једне кошуље.

МАЈМУН ОСУЂЕН НА СМРТ

Године 1856 у америчкој савезној држави Њебраски био је осуђен на смрт и погубљен мајмун због тога што је пушио пред црквом.

ГРОБЉЕ СЛОНОВА

У Гаоу, у француском Судану, налази се једино гробље слонова на свету. На њему је сахрањено више слонова и свакоме од њих становници из околине подигли су споменик. Сви споменици су једнаки



и на свакоме се налази узидана лобања сахрањеног слона.

С ПРЕСТОЛА У КУХИЊУ

Енглески владар Хенрик VII заробио је 1487 године ирског краља Ламберта Симнела. Свог заробљеника Хенрик је натерао да у дворској кухињи пере судове.

КУВАР — КОМПОЗИТОР

Пјер Александер Монсињи (1729—1817), један од оснивача комичне опере у Француској, био је кувар код војводе орлеанског. Свој ккуварски позив напустио је да би испунио једну заклетву. Наиме, Монсињи се био заклео да ће написати тринаест опера. Заклетву је испунио. Написао је тачно тринаест опера, а затим се вратио у кухињу и никад више није написао ниједну оперу.

ЉУДИ С РОГОВИМА

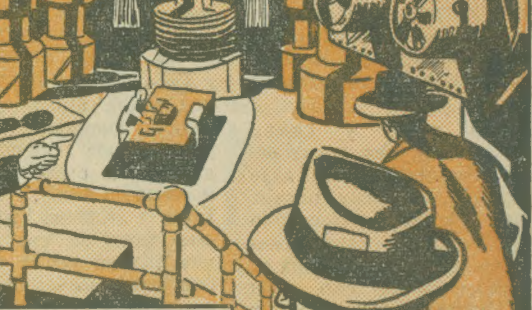


У долини реке Амазоне живи индијанско племе Пас. У томе племену сви ожењени мушкарци морају да носе на глави рогове.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА











УСТА КОЈА ГУТАЈУ планине и острва

Када се дворишта и улице не би чистили дуже времена, на њима би се створила читава брда од прашине и смећа, као што је случај са коритима многих река које нико не чисти.

Ту, на дну река стално се таложи песак, муљ, шљунак и други разноврсни материјал који вода наноси. Због тога у току дугог низа година настају под водом прави брежуљци. Они нису тако високи да би се издигли изнад површине и тако створили острва, али су понеке наслаге ипак толико високе да доводе у опасност пловидбу овим рекама.

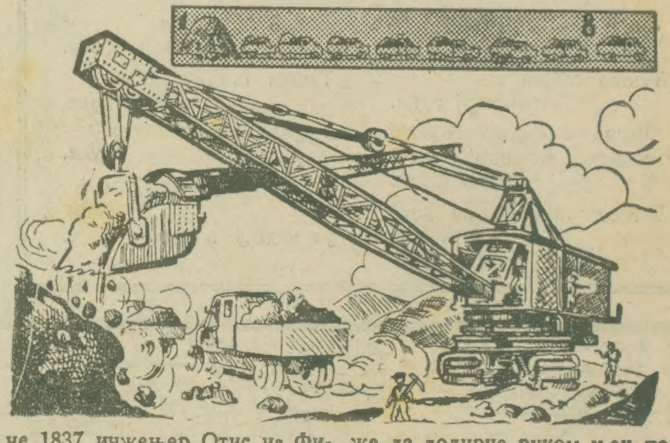
У новије време чисте се и речна корита. Пловне реке стално се премеравају и испитује се да ли у њиховим коритима има каквих наслага и колико су високе. Ако оне претстављају сметњу за пловидбу, одмах се приступа њиховом уклањању.

За чишћење речних корита служе багери, који су од изванредно велике користи у том погледу. Костур багера повезан је дугим ланцем који је појачан точковима, па све то заједно покреће једна машина. Услед тог покретања, једна огромна лопата, саставни део багера, тоне у воду, зарије се дубоко у брдо песка или шљунка, разори га и захвати огромном челичном чељусти. Затим се то све полако диже на површину и извађени материјал избацује на обалу. Тако се добија најфинији песак и шљунак, који су од велике **важности за грађевинарство, а** речно корито оспособљава се за пловидбу.

Багери се не употребљавају само за чишћење река, већ и за насипање подводних терена и за ломљење и изношење камена у каменоломима. Само постројење багера свакодневно се усавршава, што чини да ефекат његовог рада постаје све већи.

Багер није, по својој замисли, дело новијег времена. Још 1915 године велики сликар и научник Леонардо да Винчи конструисао је једну справу која је омогућавала механизовано копање и чишћење речног корита. Идеја за усавршавање овако корисне справе није занемарена. Године 1837 инжењер Отис из Филаделфије конструисао је први багер на парни погон. Тај његов багер могао је у једном маху да ископа и избаци два кубна метра земље или песка, што је за оно време био велики успех. Багер се и даље усавршавао, док се није дошло до данашњег, чијим челичним зубима не може да одоли никакав материјал. Његову огромну снагу можемо замислити према величини посла који он обави. Кашика савременог багера тешка је око 25 тона. Ако се овоме дода и она снага којом багер продире у тле, захвата материјал, издиже га и избацује, онда се види да његова чељуст располаже снагом од 50.000 килограма.

Челична уста багера првобитно је покретала парна машина, затим је у ову сврху почела да се искоришћује нафта, а данас електрична енергија. Кашика електричног багера дуга је дванаест метара и само једним потезом може да захвати огромну количину земље. Да бисмо стекли приближну слику о његовој снази, треба да знамо да земља или шљунак из једне кашике може да напуни теретни вагон, или осам камиона, или јарак дуг 20 метара, широк два и дубок пола метра. Ова кашика толико је велика да човек који стоји у њој једва може да додирне руком њен поклопац.



Багера има разних величина. Има их чији костур достиже висину од 42 метра, а само држаље кашике дуго је 24 метра. Па ипак, за рад на овој циновској машини довољан је само један човек, који цео њен механизам покреће помоћу једне полуге. Пре него што ће багер почети да ради, он мора да се постави на стабилну подлогу.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старог песника.

Он се родио 15 марта 1824 у Броду, у Славонији. Отац му је био царински чиновник и често је мењао место службовања, па се с њим селила и његова породица. Од 1828 он живи у Земуну, где учи српску, а затим немачку основну школу. Од 1835 похађа гимназију у Карловцу, а завршава је у Темишвару, 1843. Године 1843 отишао је у Беч да учи права и ту се упознао с Вуком Караџићем, што је било од пресудног утицаја на његов књижевни развитак. Нешто буран живот и слабо здравље, а затим новчана оскудица, нису му дозвољавали да заврши права, па је 1850 почео да учи медицину. Али, болест га је већ ухватила и он је умро 18 јуна 1853 године у бечкој болници.

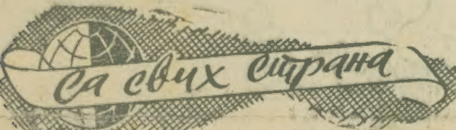
Да ли сте се сетили о ком је песнику реч? Ако нисте, читајте даље.

Као ђак у карловачкој гимназији почео је да пева на немачком језику. У кући свог оца много је читао српске и немачке писце, а од 1843 почео је да пише и стихове на српском језику. Развијао се веома брзо. Исто тако брзо дао је своје најбоље ствари. Његово певање захвата доба од 1843 до 1850. За живота је штампао две збирке стихова; прву књигу „Песама“ издао је у Бечу 1847, а другу 1851, опет у Бечу. Отац му је, 1862 године, издао и трећу збирку.

Његова поезија одликовала се од раније српске поезије не само надахнућем народном поезијом и чистим народним језиком, но и личном садржином и лирским тоном. Она и у погледу садржине и у погледу форме означава једну велику новину. Он је добро проучио народну поезију и пише чистијим и бољим српским језиком него иједан српски песник његова времена. Стихови су му лаки, свежи и мелодични. То су најбољи стихови тога доба. Они су служили као узор доцнијим српским песницима све до појаве Војислава Илића. Он је први прави лиричар у српској књижевности, истински песник, који је сјајно започео романтичну школу, веома богату песничким талентима.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Бранко Радичевић)



ЗАСТАВА ЦРВЕНОГ КРСТА

Ево како је Црвени крст добио свој симбол: црвени крст на белом пољу. Швајцарски државни грб је бео крст на црвеном пољу. Кад су 22 августа 1864 године претставници шеснаест држава потписали у Женеви конвенцију којом је предвиђена потпуна заштита рањеника, болница и особља, решено је у исто време да се као заштитни знак усвоји црвени крст на белом пољу. У рату који је водила Русија с Турском 1877-78 дозвољено је Турској да место крста на бело поље стави црвен полумесец. Персија има на белом пољу црвеног лава и сунце.

НАПРСТАК

Напрстак, толико потребан свакој домаћици, познат, је још од давнина. За њега су знали стари Кинези, Индуси, Асирци и Вавилоњани, Римљани и други народи. Римљани су напрске правили од метала и разних костију, нарочито од слоноваче. Кинези су га правили у облику лотосова цвета. Крајем 16 века ушло је у моду да се на напрску исписују разне речи, као например: чувајте га с љубављу, дајем га радосна срца, вредна жена је прави узор, итд. Свака девојка имала је у својој девојачкој спреми по неколико напрстака. Крајем 17 века за најбољег мајстора за прављење напрстака сматрао се Холанђанин Николас ван Беншотен. Он је 1684 године направио својој вереници тако леп напрстак да су га и друге девојке почеле тражити, па је, захваљујући томе, развио веома живу трговину. У 18 веку у моди су били напрсци од порцулана.

АЛПИНУМ

Алпинум је вештачки брежуљак саграђен у башти од камених блокова, између којих се сади цвеће, шибље, ниски четинари који расту обично у Алпима и друго дрвеће са високих планина. Моду алпинума завели су Енглези, који су први подигли баште за гајење алпског цвећа у Швајцарској. После њих алпинуме су почели да праве Швајцарци, затим Немци, а после и други народи. Има много врста цвећа које се саде у алпинуму, али су то најчешће ситни каранфили, разне врсте љубичице, ниске перунике итд.



ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЈАТА СКАКАВАЦА — ИЗВОР ОГРОМНИХ КОЛИЧИНА МАСНОЋЕ

Недавна испитивања сељења извесних врста скакаваца довела су до веома занимљивих открића. Утврђено је да се тежина ових инсеката невероватно смањује у зависности од дужине и брзине лета. У току првог сата лета гликоген из организма скакаваца претвара се у енергију потребну за рад мишића. Међутим, у току следећих сати гликоген замењују органске масноће које се претварају у 80 отсто калорија потребних у току напорног лета. С обзиром да у организму ових скакаваца има 10 отсто или просечно два грама масноћа који омогућују лет од 12 сати без прекида, то се сматра да ове масноће имају изузетну енергетску вредност. Једно јато скакаваца, које у Кенији претставља обичну појаву, има огромну тежину од 15.000 тона а за своје кретање троши 500 до 800 тона масноће дневно. Оволика количина висококвалитетних масноћа могла би да задовољи потребе у калоријама милион и по људи.

САОБРАЋАЈ У БУДУЋНОСТИ

Један амерички стручњак за саобраћај предвиђа да ће у скорој будућности аутостраде и све важније саобраћајне артерије које пролазе кроз градове морати да буду потпуно одвојене од насеља. Он сматра да ће се поједине улице морати издићи изнад земље, на висину од најмање десет метара, куда ће пролазити искључиво возила. Обичне улице остале би за локални саобраћај и пешаке.

КАКО ЈЕ ПОСТАО ЦЕЛУЛОИД

Занимљив је постанак целулоида. То се догодило у Америци 1868 године. Један младић, Џон Вестли Хајат, намислио је да прави билијарске лопте од неке јевтиније материје, јер је слоновача била ретка и скупа. После многих покушаја успео је да нађе материју која има све особине слоноваче, наравно само за израду билијарских лопти. Тако је, уствари, настала пластична индустрија. Најпре се почело са израдом оковратника, чешљева и других ситница, али кад је 1909 пронађен бакелит, који је много погоднији за обрађивање, пластична индустрија нагло је пошла напред.

ОГРОМНЕ СУМЕ ЗА НАОРУЖАЊЕ

Амерички привредни часопис „Бизнес вик“ доноси занимљиве податке о томе колики су издаци САД у ратне сврхе. По тој статистици, највећи издаци били су 1953 године, кад су изнели близу 45 милијарди долара. Од те суме највише је отишло на авијацију, око осам и по милијарди, и муницију, око три и по милијарде. У 1954 години ти су издаци осетно мањи, изузев за авијацију, где су само нешто мало нижи од максимума.

КО СУ БИЛЕ ГОРГОНЕ

Горгоне су по грчкој митологији биле три сестре чудовишта, а звале су се: Медуза, Еуријала и Стено. Најстрашнија је била Медуза. Она је место косе имала змије, а ноге су јој биле од месинга. Погледом је претварала жива бића у камен. Кад јој је Персеј отсекао главу, онда се из њене крви родио Пегаз — крилати коњ.

ТЕЧНОСТ КОЈА СПРЕЧАВА РЂАЊЕ

Једна фабрика челика у Чикагу усавршила је неку течност која штити челик од рђања. Премазани њоме, предмети од челика успешно одолевају рђи, чак и онда кад су већ били почели да рђају. Течност се брзо суши, тако да већ један сат после мазања челични предмети могу да се избришу, а да се притом не смањи заштитно дејство ове течности.

ШТА СУ ЛАМПИЋИ

Лампићи су једна врста лампи без цилиндра за спровођење дима. Употребљавају се у Банату. Добро светле. Док се пламен лелуја, гар се расипа на све стране. Лампићи се највише употребљавају за обилажење коњушница.

ШТА СВЕ ЗНАЧИ ТЕЛАМОН

Реч теламон означава кожни каиш за мач и нож; у медицини то је појас за потпасивање; у архитектури теламони су стубови у облику човека који држе симс (истакнути украсни део на лицу грађевине испод крова, изнад врата итд).

ЗАШТО СУ ДИЈАМАНТИ ТАКО СКУПИ

Дијамант је најскупљи минерал на свету. Највећи произвођач овог ретког драгог камена је Јужноафричка Унија. Она је у току прошле године произвела дијаманата у вредности од 11 милиона фунти. Највећа налазишта дијаманата су на Дијамантској Обали, између залива Велвис Беј и реке Оранж. За производњу једног карата дијамана потребан је огроман рад. Услед делимичног исцрпљења резерви дијаманата у најбогатијим налазиштима потребно је данас ископати и претрести 30 тона земље да би се добио само један карат дијаманта који нема ни грам тежине. У току 1953 године ископано је у Дијамантској Долини 18 милиона тона земље. Од 1920 до 1953 године произведено је укупно у Јужној Африци 8.461.000 карата дијаманата, а у земљи је остало, према процени стручњака, још око 5.500.000 карата овог драгоценог минерала.

ЧЕЛЕНКА

Челенка је била сребрна перјаница коју су добри војници добијали са одликовањем и носили је за калпаком. Исто тако, челенке су биле и накит који су носили на капама мушкарци и жене. Помињу се и у нашим народним песмама. По мишљењу неких стручњака ова реч је српска, а не турска.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

РАЗНЕ БОЈЕ ОД ЦРНЕ И БЕЛЕ

Ову слику добићете ако отворите шестар за три сантиметра и на белој кру тој хартији (картону) опишете круг, па из истог центра опишете други круг с полупречником од два сантиметра и трећи круг с полупречником од једног сантиметра. После тога поделите периферију првог круга на осам једнаких делова и правим линијама

Сл. 1

спојите те тачке са центром. Онда испуните тушем делове празних поља онако као што је то показано на слици 1.

За другу слику опишите само први круг, повуците пречник, доњу половину испуните тушем, а на горњој, у првој четвртини, повуците шестаром у близини кружне периферије четири линије паралелне с кругом и међу собом, а у четвртој четвртини исто тако, само близу центра.

Трећа слика има исту доњу половину. У горњој половини, коју треба поделити на четири једнака дела, повлачите шестаром из центра делове кругова, смањујући распон шестара за сваки део, онако како је на слици показано.



Сл. 2

Обрежите сада све три слике. Имаћете три црнобела круга. Али, ако у центар прве слике убодете чиоду и провучете је тако да само глава остане на центру слике, а врх узмете у леву руку, па круг (увече) поднесете под електричну лампу на писаћем столу и ударите га кажипрстом десне руке, да се брзо окреће, нестаће



Сл. 3

црне и беле боје. Круг ће бити загаситоплав са жутим тачкама.

Ако то исто учините с кругом на слици 2, добићете плаве кругове кад се круг окреће надесно, а црвено-кестењасте кад се круг окреће налево. Круг са слике број 3 при окретању даће најлепше боје, које ће се мењати према брзини и правцу окретања.



Сл. 4

У физици се ова појава назива индукцијом боја.

ЗАЛУТАЛИ ПУТНИЦИ

Девет људи залутало је у непроходним шумама. Имали су хране само за пет дана. Идућег дана они сретну још неколико исто тако залуталих људи, који нису имали ни трунке хране. Они су тада сву храну међусобно поделили, тако да је сада сваки имао довољно хране само за три дана. Колико је људи било у другој групи залуталих путника?

Одговор: у другој групи било је шест путника.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

...стари Грци сматрали су Египат делом Азије и тек га је Птоломеј (други век пре наше ере) означио као саставни део Африке. За границу између Африке и Азије Птоломеј је одредио Суецки Земљоуз и Црвено Море.

...у јапанском граду Осаки и данас постоји једно шљивово стабло које је



високо свега 91 сантиметар иако је старо пет стотина година.

...дубоко у унутрашњости Нове Гвинеје живи једно племе патуљака, који, насупрот осталим Меланежанима, имају кожу светле боје. Мушкарци из овог племена високи су до 130 сантиметара, а жене до 125. Ти бели патуљци веома су неприступачни и дивљи, али нису људождери.

...Данте, славни италијански писац, пи



сао је своју „Божанствену комедију“ пуних 20 година.

...у Кројдону, у околини Лондона, налази се такозвани „птичји рај“, који обухвата простор од 80 хектара. На томе простору забрањено је ловити птице и дирати њихова гнезда.

...преко 7.000 хотела у Европи носе име „Бристол“. Ово име они нису добили по граду Бристолу, већ по једном бристолском бискупу који је добро познавао

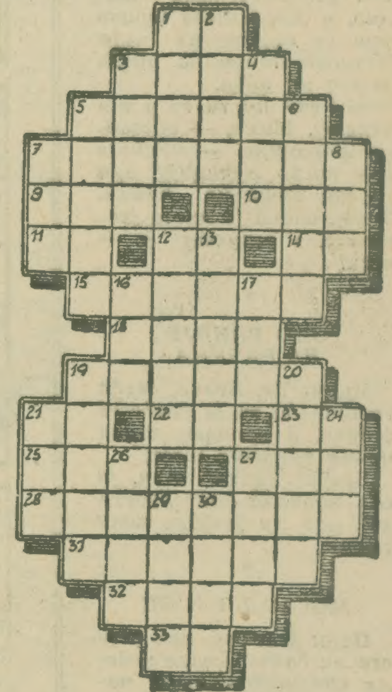


све боље крчме и хотеле у читавој Енглеској.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) иницијали нашег познатог географа; 3) град и лука у Италији; 5) презиме енглеског књижевника; 7) шпански сликар из 17 века; 9) град у Финској; 10) лука у Палестини; 11) предлог; 12) разум; 14) иницијали једног нашег познатог вајара; 15) десна притока Мораве; 18) улога; 19) врста капе; 21) предлог; 22) хемиски знак за аргон; 23) иницијали тамнавског кнеза који је заједно с Илијом Бирчанином посечен пред Први устанак; 25) језеро у Северној Америци; 27) острвце у Јадранском Мору југозападно од Пага; 28) композитор опере „Дон Пасквале“; 31) река у Африци, притока језера Викторија; 32) јединица за мерење тежине; 33) египатско митолошко божанство.

Усправно: 1) снажна; 2) наше острво; 3) пулс; 4) староседеоци Перуа; 5) град у Македонији; 6) странка, мања заједница; 7) језеро у Малој Азији; 8) копрена; 12) притока Босне; 13) несрећа, незгода; 16) Ужичани; 17) презиме проналазача парне машине; 19) правац у европској уметности у 17 веку; 20) име једне наше оперске певачице; 21) део зграде; 24) мера за површину (множ.); 26) пркос; 27) женско име; 29) страно мушко име; 30) прометна вредност робе изражена у новцу.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

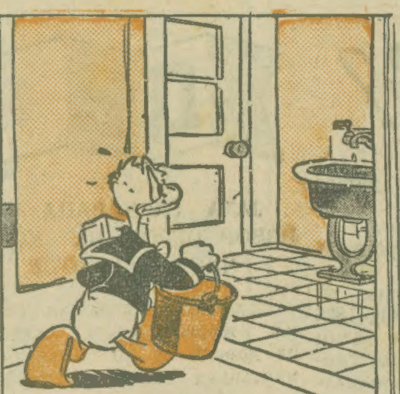
Водоравно: 1) Латакија; 8) Атика; 9) Об; 10) пи; 11) анода; 13) они; 15) Ад; 16) Нама; 18) ара; 20) Еге; 22) Ин; 23) ја; 25) Апис; 27) американ; 30) „Емил“; 31) на; 32) Уб; 33) нос; 35) зар; 37) газа; [illegible]) ар; 41) Нал; 42) рабат; 45) ви; 46) ат; 47) Добој; 49) канонада.

Усправно: 1) Лапонија; 2) Атина; 3) ти; 4) Ака; 5) кана; 6) јод; 7) Абадан; 12) ода; 14) име; 17) Аварин; 19) Рисан; 21) епилог; 24) амеба; 26) И(рена) К(олесар); 28) ем; 29) Наталија; 32) узорак; 34) сан; [illegible]6) Раб; 38) завод; 40) радо; 43) ата; 44) [illegible]; 48) [illegible].

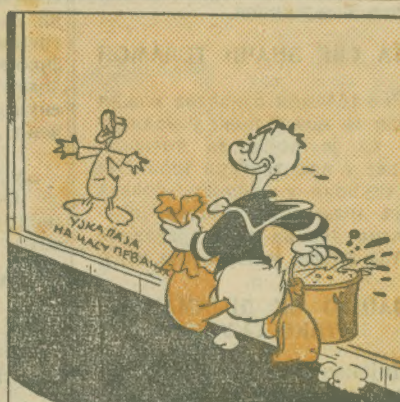
























Који је ОДГОВОР тачан

Карабела је:

вікиншка лађа
стара сабља
чувена певачица

Опсидијан је:

јунак из енглеског романа
врста минерала
познати савремени књижевник

Мацерација је:

дејство течности
маневрисање бродова
трговачки термин

ОДГОВОРИ:

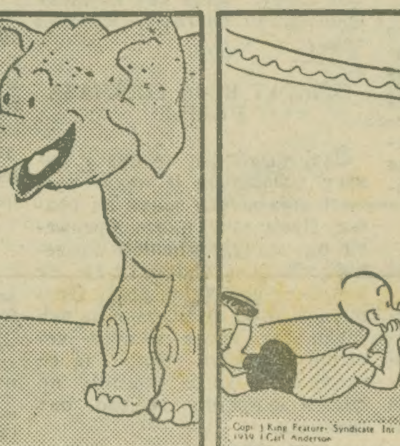
Карабела је крива сабља без штита на балчаку коју су пољски племићи носили о свечаним приликама.

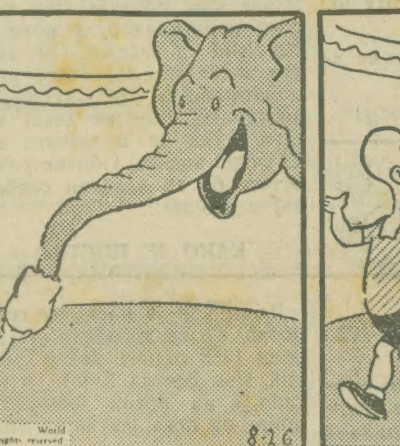
Опсидијан је исландски ахат (минерал), црни вулкански камен стакластог сјаја. Тако је назван по Римљанину Опсидијусу, који је први ту врсту камена донео у Рим из Етиопије.

Мацерација је дужи утицај неке течности (воде, алкохола, етра, киселина итд.) на неку чврсту биљну или животињску супстанцу при обичној температури. Затим, та реч значи расквашивање, раскисељавање, топљење, квашење, а у фигуративном смислу значи изнуравање, кињење, мучење.











Ква Ква!

уређује Паја Патак

ЈЕВТИНИЈЕ МУ ОВАКО

Пошао једном Хорацијe с Микијем у лов. Мики је већ неколико пута опалио, а Хорацијева пушка још се никако не чује. Зачуђен, Мики га упита зашто не пуца.

— Рећи ћу ти то у поверењу, Мики, — одговори Хорацијe. — Раније сам носио муницију, али то сад више не чиним. Знаш, овако је много јевтиније, а резултат је — исти!

★

ОНО РАНИЈЕ НЕ РАЧУНА

Мини: Ти, Белка, свуда тврдиш да ти је тридесет година, а уствари имаш пуних тридесет шест!

Белка: Тачно! Али, ја сам научила да бројим тек кад ми је било шест година.

★

МОГАО БИ И ОН

Паја: Докторе, лек који сте ми дали прошле недеље изванредно ми је помогао. Грип је нестао као руком однесен.

Лекар: Није могућно! Хм, могао бих онда и ја да га узмем кад је тако добар. И ја, знате, имам грип.



















Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.